

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ВІННИЦЬКИЙ ЛІЦЕЙ №13»

РОЗГЛЯНУТО

на засіданні МО природничих дисциплін
протокол №1, 29.08.2025

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішення педагогічної ради
протокол №1 від 29.08.2025р.

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА/КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ
ПЛАНУВАННЯ З ГЕОГРАФІЇ
8 КЛАС**

Розроблено на основі модельної навчальної програми
«Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В.,
Довгань А.І., Совенко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань
Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.)

Розробив: вчитель географії Олександр СЕДЕЛЬОВ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА (ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

Мета програми – формування в учнів/учениць предметної географічної та розвиток усіх ключових компетентностей.

Для цього, мають бути реалізовані наступні **завдання**:

- засвоєння знань про основні географічні поняття, закономірності розвитку, взаємозв'язки між природними компонентами, природокористування та навколишнє середовище;
- формування умінь використовувати різні джерела географічної інформації – картографічні, статистичні, геоінформаційні ресурси – для пошуку, інтерпретації і демонстрації різноманітних географічних даних;
- застосування географічних знань для пояснення та оцінювання процесів і явищ у природі;
- розвиток пізнавального інтересу, інтелектуальних, пізнавальних, дослідницьких, творчих, комунікативних та підприємницьких здібностей учнів у процесі географічних спостережень, вирішення проблемних завдань, самостійного здобуття нових знань із географії;
- формування здатності й готовності до використання географічних знань і вмінь у повсякденному житті для соціально відповідальної поведінки у навколишньому середовищі, його збереження, адаптації до умов проживання на певній території; самостійного оцінювання рівня впливу людини на природу, безпеки довкілля як сфери життєдіяльності людини; вирішення конкретних практичних завдань;
- виховання екологічної культури, національної свідомості та почуття патріотизму, толерантного ставлення до інших народів, поваги до природних і культурних цінностей різних регіонів і країн світу;
- формування навичок отримання і застосування інформації у процесі ухвалення життєво важливих рішень;
- набуття досвіду різноманітних форм діяльності (індивідуальної і колективної), досвіду пізнання й самопізнання;
- формування системи цінностей, обачливої екологічної поведінки, культури, здорового способу життя. Цей курс реалізує діяльнісний, компетентнісний, особистісно орієнтований, дослідницький, рефлексивний, проблемно-ситуативний та інші підходи до навчання. Реалізація завдань навчальної програми сприяє формуванню в учнів ключових компетентностей та наскрізних умінь, зокрема:
 - *вільне володіння державною мовою*:
 - використовувати україномовні джерела для здобуття географічної інформації;
 - описувати в усній чи письмовій формі та аналізувати дослідження мовою географічної науки, ефективно комунікувати в групі у процесі обговорення із розв'язання навчальних проблем,
 - пояснювати інформацію, подану на географічних картах, картосхемах, таблицях, діаграмах, графіках;
 - поповнювати активний словник науковою термінологією українською мовою;
 - цінувати здобутки учених-географів;
 - виявляти зацікавленість у популяризації географічної науки рідною мовою;
 - сприймати географічні поняття і терміни в усних чи письмових текстах іноземними мовами;
 - використовувати навчальні іншомовні джерела для здобуття географічної інформації;
- *математична компетентність*:

- оперувати математичними поняттями і величинами під час характеристики природних об'єктів, явищ та процесів;
- розв'язувати проблеми географічного змісту за допомогою математичних методів та моделей;
- оцінювати доцільність математичних методів у розв'язанні навчальних і життєвих ситуацій;
- *компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій:*
 - досліджувати природу самостійно чи в групі та презентувати результати досліджень;
 - проводити та фіксувати результати спостережень;
 - здійснювати вимірювання та оцінювати їх точність;
 - установлювати причинно-наслідкові зв'язки;
 - цивілізовано взаємодіяти з природою;
- *інноваційність:*
 - описувати тенденції розвитку природничих наук, техніки і технологій, генеруючи та втілюючи нові ідеї в географічних моделях, розробках проектах;
 - підтримувати конструктивні ідеї інших осіб, сприяти їх реалізації;
- *екологічна компетентність:*
 - визначати й аналізувати проблеми довкілля в географічному аспекті;
 - відповідально та ощадно використовувати природні ресурси;
 - усвідомлювати наслідки, пов'язані зі станом довкілля;
 - оцінювати власні дії у природі з позицій безпеки життєдіяльності на принципах сталого розвитку суспільства;
- *інформаційно-комунікаційна компетентність:*
 - знаходити, обробляти, зберігати інформацію географічного змісту та створювати цифровий контент;
 - перетворювати цю інформацію з одного виду на інший з використанням інформаційнокомунікаційних технологій;
 - досліджувати довкілля за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
 - критично оцінювати інформацію географічного змісту, отриманої з різних джерел;
 - дотримуватися принципів академічної доброчесності;
- *навчання впродовж життя:*
 - бажання вдосконалювати свої здібності та поповнювати знання;
 - формувати розуміння необхідності географічної компетентності для вибору професії та досягнення успіху в житті;
 - розвивати особистісний потенціал у процесі дослідницької і творчої діяльності;
 - усвідомлення значення самоосвіти для особистісного розвитку;
- *громадянські та соціальні компетентності:*
 - поширювати важливу інформацію географічного змісту;
 - брати участь у розв'язанні локальних проблем довкілля і залучати до цього громаду, обстоювати власну позицію щодо прийняття рішень у справі збереження та охорони довкілля;
 - визнання альтернативності думок і поглядів на проблеми, дотримання принципів демократії під час їх розв'язання;

- співпрацювати в групі під час розв'язання проблем, досліджень природи;
- усвідомлювати і переконувати інших у пріоритетності збереження здоров'я в інформаційному і технологічному суспільстві;
- оцінювати вплив досягнень географічної науки на добробут і здоров'я людини;
- *культурна компетентність:*
 - застосовувати досягнення географічної науки для втілення мистецьких ідей;
 - пояснювати природничо-наукове підґрунтя різних видів мистецтва;
 - усвідомлення значення географічної науки як складника світової культури;
- *підприємливість та фінансова грамотність:*
 - генерувати, презентувати та реалізовувати ініціативи географічного характеру, спроможність використовувати можливості та реалізовувати ідеї у процесі виконання проєктів і корисних для громади ініціатив;
 - готовність брати відповідальність за прийняті рішення;
 - пояснювати ефективність заощадження природних ресурсів та інвестування в природоохоронну діяльність;
 - обчислювати економічний ефект ініціатив і діяльності, пов'язаних з реалізацією прикладних географічних завдань.

Реалізація навчальної програми курсу «Географія» сприятиме формуванню в учнів/учениць наскрізних умінь, а саме:

- читати з розумінням, висловлювати припущення, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту;
- висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; - критично і системно мислити, визначаючи характерні ознаки фінансових явищ, подій їх взаємозв'язків; уміння аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях, розпізнавати спроби маніпулювання економічними даними, оцінювати надійність джерел достовірності інформації;
- логічно обґрунтовувати власні судження і висновки;
- діяти творчо, ініціативно, креативно, продукувати нові ідеї, уміти їх випробовувати;
- конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, що дозволяють розв'язувати проблеми на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення, досягнення поставлених цілей з урахуванням можливих ризиків та наслідків;
- співпрацювати з іншими, планувати власну та групову роботу, підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети.

Структура курсу. Зміст програми курсу «Географія» представлений взаємопов'язаними розділами, які об'єднують теми, очікуваними результатами та видами навчальної діяльності, що є засобом формування в учнів географічної компетентності.

Структура курсу підпорядкована певній логіці, яка спирається на основні принципи пізнання, а саме:

- ✓ науковості;
- ✓ доступності навчання;
- ✓ зв'язку з життям;
- ✓ свідомості й активності учнів у навчанні;

✓ навчанні через діяльність.

Зміст курсу «Географія» у 8 класі розкривають 4 розділи.

Розділ I. «Картографічний образ України» знайомить учнів з темами: «Україна на картах світу, Європи», «Географічні карти України» та «Топографічні карти».

Розділ II. «Природа України» передбачає ознайомлення з темами: «Рельєф, тектонічна та геологічна будова, мінеральні ресурси», «Клімат і кліматичні ресурси», «Води суходолу і водні ресурси», «Ґрунти», «Рослинність і тваринний світ України», «Природні комплекси (ландшафти)».

Розділ III. «Природокористування» охоплює теми: «Природні умови» та «Природні ресурси як чинник суспільного розвитку».

Розділ IV. «Простір - територія - держава» передбачає ознайомлення з темами: «Українська держава» та «Політична карта світу».

Вивчення географії у 8 класі спрямоване на формування науково-географічної картини своєї держави як складника світової спільноти держав на основі комплексного її вивчення. Цей курс допомагає учневі усвідомити себе громадянином України, сформуванню знання про її природні умови та ресурси, усвідомити себе невід'ємною частиною української нації та власну відповідальність за буття, відчуття себе справжнім патріотом своєї держави.

Важливим принципом побудови змісту курсу є інтеграція, що реалізується у поєднанні фізико-географічних складників під час вивчення природи України з урахуванням уже здобутих знань про природу материків і океанів з курсу географії, що вивчався у 7 класі.

Особливістю шкільного курсу «Географія» є те, що він передбачає формування компетентностей, які зазначені як у природничій освітній галузі Державного стандарту базової середньої освіти, так і в інших, а саме: громадянській та історичній, математичній; інформатичній, технологічній, соціальній і здоров'язбережувальній.

Він має чітку практичну спрямованість, що реалізується під час проведення досліджень, виконання практичних робіт і вправ, створення моделей, розв'язання ситуативних, проблемних, аналітичних завдань, організацію екскурсій, роботу з навчальною й науково-популярною літературою, цифровими ресурсами тощо. Це спрямовано на розвиток наскрізних умінь: критично і системно мислити, висловлювати та логічно обґрунтовувати власну думку, творчо діяти, виявляти ініціативу, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми самостійно та у співпраці з іншими.

Практичні роботи охоплюють різноманітні географічні питання: роботу з контурною картою, визначення географічних координат і протяжності у градусах і кілометрах дуги меридіану / паралелі на карті (глобусі), виявлення зв'язків між тектонічною будовою і формами рельєфу за тектонічною і фізичними картами, читання кліматодіаграм, знаходження різниці між кліматичними поясами та областями, порівняння режимів річок, порівняння географічного положення двох материків / океанів використовуючи при цьому різні джерела географічної інформації – картографічні, статистичні, геоінформаційні ресурси і т. ін.

Практичні роботи також спрямовані на формування певних умінь:

- роботи з картографічним матеріалом (нанесення географічних об'єктів на контурну карту, робота з різноманітними географічними джерелами інформації, розв'язання географічних питань і задач тощо);
- роботи дослідницького і творчого характеру (складання картограм, маршрутів, комп'ютерних презентацій, схем, характеристик географічних об'єктів, виявлення закономірностей, оцінювання статистичних даних, складання прогнозів, проведення міні-досліджень, проведення спостережень за об'єктами, процесами та явищами навколишнього середовища;
- роботи з різними джерелами географічної інформації;

- складання описів та характеристик географічних об'єктів та явищ;
- виявлення причинно-наслідкових зв'язків;
- пояснення суттєвих ознак, властивостей географічних об'єктів і явищ;
- застосовувати прилади та інструменти для визначення кількісних та якісних характеристик компонентів природи;
- визначати види діяльності з охорони та раціонального використання природних багатств;
- дотримання заходів безпеки у разі стихійних природних і техногенних катастроф;
- застосування географічних знань у практичній діяльності та в повсякденному житті.

Вивчення курсу «Географія» у 8 класі передбачає оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти:

Об'єктами оцінювання є результати навчання учнів.

Результати навчання — це знання, уміння, навички, ставлення, цінності, набуті в процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, виміряти й оцінити та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми на рівні (циклі) загальної середньої освіти.

Основні функції оцінювання:

- *формувальна* (забезпечує відстеження динаміки навчального поступу);
- *констатувальна* (забезпечує встановлення рівня досягнення результатів навчання);
- *діагностувальна* (надає інформацію про стан досягнення результатів навчання, наявність навчальних втрат, причини виникнення утруднень);
- *коригувальна* (надає змогу вчителю відповідним чином адаптувати освітній процес);
- *орієнтувальна* (надає змогу відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток);
- *мотиваційно-стимулювальна* (активізує внутрішні й зовнішні мотиви до навчання);
- *розвивальна* (мотивує до рефлексії та самовдосконалення);
- *прогностична* (ставить цілі навчання на майбутнє);
- *виховна* (сприяє вихованню в учнів свідомої дисципліни, наполегливості в роботі, працьовитості, почуття відповідальності, обов'язку).

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є формувальне оцінювання, підсумкове оцінювання та державна підсумкова атестація.

Формувальне оцінювання спрямоване на відстеження динаміки навчального поступу учнів, визначення їхніх навчальних (освітніх) потреб і скерування освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням встановлених результатів навчання.

Підсумкове оцінювання показує результат навчання та розвитку. Підсумкове оцінювання за семестр здійснюється за групами результатів навчання, що передбачені Критеріями оцінювання, визначеними Державним стандартом. Підсумкове оцінювання за семестр здійснюється за групами результатів навчання, що передбачені Критеріями оцінювання з урахуванням різних форм і видів навчальної діяльності.

Для формування висновків щодо рівня досягнення обов'язкових результатів навчання за семестр учнівству пропонується: *виконати окремі підсумкові роботи для кожної групи результатів, визначеної у Критеріях оцінювання, після кожної вивченої теми.*

Відомості, отримані під час підсумкового семестрового оцінювання результатів навчання, застосовуються для вироблення навчальних цілей на наступний період, визначення труднощів, що постали перед здобувачами освіти, та коригування освітнього процесу.

Оцінка за семестр може бути скоригованою.

Річна оцінка виставляється на підставі загальних оцінок за I та II семестри або скоригованих семестрових оцінок. Річна оцінка не обов'язково є середнім арифметичним оцінок за I та II семестри. Для визначення річної оцінки потрібно враховувати динаміку особистих досягнень учня і учениці протягом року. Річне оцінювання також може бути скоригованим.

Оцінювання результатів навчання учнів здійснюється згідно з вимогами до обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом на основі компетентнісного підходу. Оцінювання дає інформацію про досягнення результатів навчання на певному етапі освітнього процесу.

Результати оцінювання виражаються в балах (від 1 до 12) та/або в оціночних судженнях. Оцінювання здійснюється за визначеними критеріями, які дозволяють встановити відповідність між вимогами до обов'язкових результатів навчання, визначеними Державним стандартом, і фактичними результатами навчання, яких досягають учні.

Критерії оцінювання реалізуються за чотирма рівнями (початковий, середній, достатній, високий). Кожний наступний рівень охоплює вимоги до попереднього, а також додає нові.

Критерії оцінювання (адаптовані) дають змогу здійснювати оцінювання результатів навчання у 12-бальній шкалі оцінювання.

Бал			
	Група результатів 1. Проводить дослідження природи	Група результатів 2. Здійснює пошук та опрацьовує інформацію	Група результатів 3. Усвідомлює закономірності природи
1	Учень /учениця: виконує частину простих завдань / дослідницьких дій за наданим зразком з допомогою вчителя. Наносить на контурну карту кілька об'єктів.	Учень / учениця: сприймає і розпізнає інформацію, отриману від учителя / інших осіб	Учень /учениця: намагається відповідати на прості запитання
2	Учень /учениця: виконує прості завдання / дослідницькі дії за наданим зразком з допомогою вчителя. Наносить на	Учень /учениця: відтворює незначну частину інформації, отриманої від учителя /	Учень/ учениця: намагається знаходити у почутому / прочитаному часткові відповіді на прості запитання;

	контурну карту кілька об'єктів з дотриманням вимог.	інших осіб або із запропонованих джерел	намагається виконувати прості завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя; слухає інших, комунікує за потреби
3	Учень /учениця: виконує завдання / дослідницькі дії за наданим зразком з допомогою вчителя; долучається до роботи в групі під час виконання дослідницьких дій. Самостійно наносить на контурну карту кілька об'єктів з дотриманням вимог.	Учень /учениця: відтворює частину інформації, отриманої від учителя / інших осіб або із запропонованих джерел	Учень /учениця: знаходить у почутому / прочитаному часткові відповіді на запитання; виконує окремі завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя; долучається до роботи в групі; намагається висловлювати свої думки
4	Учень /учениця: виконує завдання / дослідницькі дії за зразком з допомогою вчителя; частково виконує обов'язки, розподілені в групі під час виконання дослідницьких дій / завдань; пояснює окремі дослідницькі дії. Контурну карту заповнює друкованими буквами мілко, чітко, красиво, з дотриманням вимог, але виконує 1/3 обсягу роботи.	Учень /учениця: відтворює за зразком основну інформацію, отриману із запропонованих джерел; висловлює свої думки, використовуючи отриману інформацію	Учень /учениця: розуміє окремі поняття / терміни / навчальні дії; виконує завдання / навчальні дії за зразком з допомогою вчителя; частково виконує обов'язки, розподілені в групі
5	Учень /учениця: виконує дослідницькі дії за запропонованим алгоритмом, за потреби звертаючись по допомогу; розпізнає з допомогою вчителя проблеми, які можна розв'язати дослідницьким способом; виконує завдання в групі відповідно до визначених обов'язків під час виконання дослідницьких дій і завдань. Правильно виконує половину практичної роботи, в тому числі, роботи	Учень /учениця: застосовує частково інформацію, отриману від учителя / інших осіб або із запропонованих джерел, для виконання навчальних завдань; знаходить у почутому / прочитаному відповіді на прості запитання	Учень /учениця: намагається пояснити основні поняття / явища /навчальні дії; виконує завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом з допомогою вчителя; виконує свою частку групової роботи

	на контурній карті, але висновки не робить.		
6	Учень / учениця: розуміє і пояснює дослідницькі дії; виконує репродуктивні види дослідницької діяльності за запропонованим алгоритмом самостійно; розпізнає з допомогою вчителя проблеми, які можна розв'язати дослідницьким способом і висловлює припущення щодо їх розв'язання; виконує дослідницькі дії / спільне завдання в групі відповідно до визначених обов'язків. Правильно виконує половину практичної роботи, в тому числі, роботи на контурній карті, але висновки робить помилкові.	Учень / учениця: здійснює пошук інформації в запропонованих джерелах; застосовує інформацію, отриману від учителя / інших осіб або із запропонованих джерел для виконання навчальних завдань	Учень / учениця: розуміє і пояснює основні поняття / явища / навчальні дії з допомогою вчителя, наводить прості приклади; виконує завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом самостійно; виконує спільне завдання в групі відповідно до визначених обов'язків
7	Учень / учениця: виконує репродуктивні й частково-пошукові види дослідницької діяльності за запропонованим алгоритмом або в співпраці; розпізнає проблемні ситуації з допомогою вчителя, розв'язує їх відомим способом; співпрацює в групі, виконуючи дослідницькі завдання. Правильно виконує половину практичної роботи, в тому числі, роботи на контурній карті, робить прості висновки.	Учень / учениця: знаходить у запропонованих джерелах потрібну інформацію для виконання навчальних завдань і розв'язання проблемних ситуацій; відповідає на окремі запитання за опрацьованою інформацією, поданою в різний спосіб; перетворює один вид інформації в інший за зразком	Учень / учениця: відповідає на окремі запитання, наводить типові приклади й аргументи на підтвердження висловленої думки; виконує репродуктивні й частково-пошукові види навчальної діяльності за запропонованим алгоритмом самостійно або в групі; розпізнає проблемні ситуації з допомогою вчителя, висловлює припущення щодо їх розв'язання; налагоджує комунікацію, співпрацює в групі за погодженим планом, виконуючи навчальні завдання
8	Учень / учениця:	Учень / учениця:	Учень / учениця:

	виконує окремі пошукові, дослідницькі та / або творчі дії; розв'язує проблемні ситуації відомими способами під керівництвом вчителя; активно співпрацює з іншими, визначає свої завдання в груповій дослідницькій діяльності. Самостійно правильно виконує значний обсяг практичної роботи (2/3 частини), компетентнісно орієнтованих завдань, робить прості висновки. Контурну карту заповнює чітко, красиво, з дотриманням вимог	аналізує інформацію, отриману з обраних джерел, зіставляє, порівнює та групує її за заданою ознакою; відповідає на запитання за опрацьованою інформацією, поданою в різний спосіб; перетворює інформацію одного виду в інший	розпізнає проблемні ситуації, розв'язує їх відомим способом з допомогою вчителя; відповідає на запитання, доповнює думку / відповіді однокласників; виконує окремі навчальні дії; активно співпрацює з іншими, виконуючи навчальні завдання, визначає свої завдання в групі; залучає інших до співпраці в межах запропонованої теми
9	Учень /учениця: виконує пошукові дослідницькі та творчі завдання; розв'язує проблемні ситуації відомими способами; пропонує нові способи розв'язання проблемних ситуацій під керівництвом учителя; активно співпрацює та допомагає іншим, виконуючи дослідницькі завдання. Самостійно виконує практичну роботу та компетентнісно орієнтовані завдання в повному обсязі, але робить 1-2 незначні помилки, складає правильний висновок. Контурну карту заповнює друкованими буквами мілко, чітко, красиво, з дотриманням вимог.	Учень /учениця: аналізує інформацію, отриману з різних джерел; добирає спосіб унаочнення інформації	Учень /учениця: розпізнає проблемні ситуації з-поміж запропонованих, розв'язує їх відомими способами під керівництвом учителя; добирає доречні приклади та аргументи щодо висловленої думки; виконує пошукові завдання; активно співпрацює з іншими, генерує ідеї під час виконання завдання
10	Учень /учениця: ставить запитання, установлює логічні зв'язки між досліджуваними об'єктами, явищами, процесами;	Учень /учениця: виокремлює істотну й потрібну інформацію, отриману з різних джерел; оцінює інформацію за наданими критеріями під керівництвом учителя	Учень /учениця: розпізнає проблемні ситуації; ставить запитання, установлює логічні зв'язки між об'єктами, фактами, явищами;

	застосовує здобуті знання й практичні вміння в різних дослідницьких / проблемних ситуаціях; пропонує кілька способів розв'язання проблемної ситуації самостійно або в групі.	Вміє використовувати сучасні цифрові технології і пристрої для спостереження за довкіллям, явищами і процесами в суспільстві і живій природі; створювати інформаційні продукти природничо – географічного та суспільно- географічного спрямування; шукати, обробляти і зберігати інформацію географічного характеру, критично оцінюючи її.	застосовує здобуті знання й практичні вміння в типових навчальних ситуаціях; здійснює різні види діяльності, пропонує кілька способів розв'язання проблемної ситуації самостійно або в групі; долучається до розроблення критеріїв оцінювання власної діяльності, діяльності групи
11	Учень /учениця: застосовує здобуті знання й практичні вміння в нестандартних ситуаціях; аналізує власні навчальні дії самостійно або в групі; конструктивно взаємодіє в групі під час дослідницької діяльності: висловлює власну позицію, аргументує її, робить висновки	Учень /учениця: знаходить інформацію й аналізує її; узагальнює інформацію, отриману з різних джерел; оцінює інформацію за наданими критеріями.	Учень / учениця: висловлює щодо проблемної ситуації власну позицію, аргументує її; оцінює різні аспекти проблеми; використовує наукові факти для формулювання власних суджень; застосовує здобуті знання й практичні вміння в нетипових ситуаціях; конструктивно взаємодіє в групі для розв'язання спільних навчальних завдань; здійснює різні види діяльності, аналізує власні навчальні дії і дії групи
12	Учень /учениця: застосовує здобуті знання й практичні вміння; усвідомлює ризики і прогнозує наслідки; аналізує й оцінює власні дослідницькі дії; ініціює, планує та організує співпрацю в групі для виконання дослідницьких / творчих завдань	Учень /учениця: порівнює, зіставляє та оцінює інформацію, отриману з різних самостійно вибраних джерел; оцінює надійність джерел інформації. Використовує іншомовні навчальні джерела для отримання інформації географічного змісту.	Учень /учениця: висловлює щодо проблемної ситуації власну позицію, аргументує її, робить висновки; установлює закономірності, підтверджує їх прикладами; застосовує здобуті знання й практичні вміння для розв'язання проблемних ситуацій, усвідомлює ризики й прогнозує наслідки; аналізує власні навчальні дії, планує свій подальший навчальний поступ; організує співпрацю в групі для досягнення навчальних цілей; толерує різні точки зору, опосередковує спілкування в групі.

ПФГ - «Підприємливість і фінансова грамотність»

№ з/п	Дата	Зміст матеріалу Тема уроку (виділена жирним шрифтом)	К-ть годин	Очікувані результати навчання учень/учениця:	Види навчальної діяльності	НЗЛ	ГР
Вступ (2 год.)							
1	02.09	Інструктаж з БЖД. Чому знати географію своєї країни так важливо?	1	<i>розуміє</i> важливість знань з географії України у розв'язанні актуальних навчальних та життєвих проблем; <i>аналізує і систематизує</i> самостійно опрацьовану інформацію географічного змісту, здобуту з різних джерел;	<i>Робота з інформацією:</i> Робота з Інтернет-джерелами географічного змісту.	ЕБСР	
2	04.09	Як підготувати проєкт з географії?	1	<i>розв'язує</i> самостійно або в групі навчальні / життєві проблеми, використовуючи здобуті географічні знання і набутий досвід.	<i>Робота у групі для розв'язання проблем:</i> Моделювання сучасних життєвих ситуацій та знаходження шляхів вирішення проблем, використовуючи географічні компетентності.	ЕБСР	
РОЗДІЛ І. КАРТОГРАФІЧНИЙ ОБРАЗ УКРАЇНИ							
Тема 1 Україна на картах світу, Європи (3 год)							

3	09.09	Чим особливе географічне положення України?	1	досліджує географічні об'єкти і явища, використовуючи відповідні моделі, зокрема й цифрові; показує розташування свого регіону на карті; <i>описує</i> фізико-географічне положення України;	<i>Робота з інформацією:</i> Представлення географічного положення України та свого регіону проживання. Пошук інформації про власний регіон і територію у безпосередній близькості від місця проживання. <i>Практична робота:</i> Позначення на контурній карті крайніх точок, географічних центрів України і зазначення їхніх назв. Визначення координат точок, протяжності території України в градусах і кілометрах	ГВ	ГР2
4	11.09	У якому годинному поясі розташована Україна?	1	<i>здійснює</i> пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на карті; <i>пояснює</i> відмінність між поняттями «місцевий час», «поясний час»; <i>аналізує</i> карту годинних поясів Землі;	<i>Дослідження:</i> Планування маршруту мандрівки країнами світу з визначенням різниці в часі в них порівняно з київським. Хто зустрічає Новий рік найпершим?.	ГВ	
5	16.09	Урок-практикум. Як користуватися картою годинних поясів.	1	<i>розробляє</i> навчальні моделі на основі опрацьованої інформації географічного змісту, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв; <i>презентує</i> самостійно здобуту інформацію у формі текстової, графічної інформації або інфографіки, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв; <i>визначає</i> місцевий і поясний час, час у країнах світу та в Україні;	<i>Практичні роботи:</i> Прокладання маршруту за допомогою Google maps, вираховування відстані, часу в дорозі. <i>Розв'язування задач:</i> Аналіз карти годинних поясів Землі, розв'язування задач на визначення місцевого та поясного часу в країнах світу та в Україні.	ГВ	ГР1

				оцінює значення знань про систему відліку часу.			
Тема 2. Географічні карти України							
6	18.09	Як зображають територію України в картографічних творах?	1	досліджує об'єкти і явища, використовуючи відповідні картографічні джерела; використовує картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень; здійснює пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на карті або глобусі; висловлює судження щодо значення науково природничих знань і діяльності учених природників для забезпечення суспільного прогресу і покращення якості життя; виокремлює основні елементи карти та пояснює їх значення; пропонує правила взаємодії в групі і дотримується їх; взаємодіє в групі для розв'язання навчальної проблеми; розпізнає види карт за просторовим охопленням, масштабом, змістом і призначення; характеризує методи і засоби отримання географічної інформації з загальногеографічних і тематичних карт;	<i>Дослідження:</i> Степан Рудницький – український географ і картограф. Використання сучасних навігаційних систем для власної безпеки та безпеки інших. <i>Робота з інформацією:</i> Складання опису картографічної продукції, яка представлена в Національному атласі України. ДЗЗ й управління надзвичайними ситуаціями (наприклад: оцінка наслідків лісової пожежі). <i>Практичні роботи:</i> Користування вимірювальними приладами / моделями: електронний глобус; Google Earth.	ПФГ, ГВ	ГР1

				вміє користуватися навчальними картами й атласами, картографічними інтернет джерелами;			
7	23.09	Яку проєкцію найкраще обрати для зображення України?	1	виокремлює основні елементи карти та пояснює їх значення; розрізняє картографічні проєкції; використовує вміння перетворювати й представляти різні види масштабів для порівняння картографічних зображень; застосовує сучасні навігаційні системи на практиці; використовує вміння читати плани міст, схеми руху транспорту.	Дослідження: Як змінюється форма та розмір материків на картах в різних проєкціях. Моделювання: Моделювання проєкцій, що використовуються для картування території України Співставлення фізичної карти України та космічного знімку (рослинність та форми рельєфу). Практичні роботи: Визначення способів зображення об'єктів на картах природи та населення України. Розпізнавання проєкції за формою паралелей та меридіанів. Порівняння площі материків і океанів на картах в різних проєкціях (світу, океанів та окремих материків).	ПФГ, ГВ	
Тема 3. Топографічні карти							
8	25.09	Що таке топографічна карта?	1	досліджує об'єкти і явища, використовуючи відповідні топографічні карти; здійснює пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на топографічній карті;	Робота з інформацією: Аналіз змісту топографічних карт. Читання інформації з топографічних карт. Робота у групі для розв'язання проблем: Як прив'язати фрагмент топографічної карти до карти України?	ПФГ, ГВ	

				<i>пропонує</i> правила взаємодії в групі і дотримується їх; <i>використовує</i> вміння читати топографічні карти; <i>взаємодіє</i> в групі для розв'язання навчальної проблеми; <i>характеризує</i> методи і засоби отримання інформації з топографічних карт; <i>оцінює</i> значення топографічних карт у побуті та господарській діяльності.	<i>Практичні роботи:</i> Користування вимірювальними приладами / моделями: Визначення масштабу, розграфлення і номенклатури топографічних карт.		
9	30.09	Як визначати відстані, кути орієнтування та вимірювати площі за топографічною картою?	1	<i>здійснює</i> пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на топографічній карті; <i>використовує</i> вміння читати топографічні карти; <i>взаємодіє</i> в групі для розв'язання навчальної проблеми; характеризує методи і засоби отримання інформації з топографічних карт; <i>визначає</i> об'єкти, напрямки, відстані, висоту точок за топографічною картою; <i>застосовує</i> отримані знання в орієнтуванні на місцевості з допомогою топографічної карти, плану, схеми; <i>оцінює</i> значення топографічних карт у побуті та господарській діяльності.	<i>Робота з інформацією:</i> Аналіз змісту топографічних карт. Читання інформації з топографічних карт. <i>Проектна діяльність:</i> Топографічна карта у моєму житті (навігація). <i>Практичні роботи:</i> Визначення відстаней, площ, напрямків, абсолютної та відносної висот за топографічною картою. Визначення кутів орієнтування.		

10	02.10	Як визначити географічні та прямокутні координати за топографічною картою?	1	здійснює пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на топографічній карті; <i>пропонує</i> правила взаємодії в групі і дотримується їх; <i>взаємодіє</i> в групі для розв'язання навчальної проблеми; <i>визначає</i> географічні, прямокутні координати, висоту точок за топографічною картою; <i>оцінює</i> значення топографічних карт у побуті та господарській діяльності.	<i>Робота з інформацією:</i> Аналіз змісту топографічних карт. Читання інформації з топографічних карт. <i>Робота у групі для розв'язання проблем:</i> Системи координат. Як ними користуватися? Як прив'язати фрагмент топографічної карти до карти України? <i>Практичні роботи:</i> Визначення координат вибраних точок на карті України. Розв'язування задач: Кілометрова сітка: як прорахувати за нею відстань.	ГВ	
11	07.10	Урок-практикум. Робота з топографічною картою та планом рідного міста.	1	здійснює пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на топографічній карті; <i>пропонує</i> правила взаємодії в групі і дотримується їх; <i>використовує</i> вміння читати топографічні карти; <i>взаємодіє</i> в групі для розв'язання навчальної проблеми; <i>характеризує</i> методи і засоби отримання інформації з топографічних карт; <i>визначає</i> об'єкти, напрямки, відстані, географічні, прямокутні координати, висоту точок за топографічною картою; <i>застосовує</i> отримані знання в орієнтуванні на місцевості з	<i>Робота з інформацією:</i> Аналіз змісту топографічних карт. Читання інформації з топографічних карт. <i>Робота у групі для розв'язання проблем:</i> Системи координат. Як ними користуватися? Як прив'язати фрагмент топографічної карти до карти України? <i>Практичні роботи:</i> Визначення координат вибраних точок на карті України. Визначення відстаней, площ, напрямків, абсолютної та відносної висот за топографічною картою. Визначення кутів орієнтування. Користування вимірювальними приладами / моделями: Визначення масштабу, розграфлення і номенклатури		ГР1

				допомогою топографічної карти, плану, схеми; <i>оцінює</i> значення топографічних карт у побуті та господарській діяльності.	топографічних карт. Розв'язування задач: Кілометрова сітка: як прорахувати за нею відстань. Обрахунок абсолютної та відносної висоти на топографічній карті.		
12	09.10	Узагальнення та систематизація вивченого з теми «Україна на картах світу та Європи». «Географічні карти України. Топографічні карти».	1		Діагностувальна тематична робота 1.	ЕБСР ПФГ	ГР3
РОЗДІЛ II. ПРИРОДА УКРАЇНИ							
Тема 1. Рельєф, тектонічна та геологічна будова, мінеральні ресурси							
13	14.10	Чим цікава геологічна історія України?	1	<i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>аналізує</i> вплив тектонічних рухів, зледеніння та інших процесів на рельєф поверхні.	<i>Дослідження:</i> Аналіз тектонічної та геологічної карт України; Як і чому змінюється температура гірських порід з глибиною; <i>Робота з інформацією:</i> Геологічна історія території України на картах.	ЕБСР	
14	16.10	Геологічна пам'ятка нашої області.	1	<i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>аналізує</i> вплив тектонічних рухів, зледеніння та інших процесів на рельєф поверхні.	<i>Дослідження:</i> Виявлення різних за походження форм поверхні своєї місцевості. <i>Експерсії:</i> Шкільна екскурсія до геологічної пам'ятки своєї області.	ЕБСР	
15	21.10	Якою є тектонічна будова території України?	1	<i>розуміє</i> зміст поняття «щит», «тектонічний прогин», «тектонічна	<i>Дослідження:</i> Аналіз тектонічної та геологічної карт України;	ЕБСР	ГР2

				плита», «фліш», «куеста», «морена»; <i>знаходить і показує</i> на картах відповідно до навчального завдання тектонічні структури: Західноєвропейська та Східноєвропейська платформи, Український щит, Волино Подільська плита, Дніпровсько-Донецька западина, Причорноморська западина, Скіфська платформа, Донецька складчаста область, Карпатська і Кримська складчасті системи; <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>аналізує</i> вплив тектонічних рухів, зледеніння та інших процесів на рельєф поверхні.	<i>Моделювання:</i> Створення карти-моделі загрозових сейсмічних явищ. <i>Практичні роботи:</i> Позначення на контурній карті основних тектонічних структур,		
16	23.10	Які особливості сучасного рельєфу України?	1	<i>розрізняє</i> форми рельєфу за походженням; <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>аналізує</i> вплив тектонічних рухів, зледеніння та інших процесів на рельєф поверхні.	<i>Дослідження:</i> Слід льодовика на території України. <i>Дискусія:</i> Займи позицію: місце проживання – схил гори, гірська долина, долина річки, височинна, низинна ділянка тощо.	ЕБСР	

17	04.11	Які типи рельєфу характерні для України?	1	<i>знаходить і показує</i> на картах відповідно до навчального завдання низовини: Придніпровська, Причорноморська, Закарпатська, Поліська; височини: Придніпровська, Подільська, Донецька, Приазовська, Хотинська (г. Берда); гори: Українські Карпати (г. Говерла), Кримські (г. Роман-Кош); розрізняє форми рельєфу за походженням; <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>аналізує</i> вплив тектонічних рухів, зледеніння та інших процесів на рельєф поверхні.	<i>Робота з інформацією:</i> Опис рельєфу за профілем поверхні території України. <i>Робота у групі</i> для розв'язання проблем: Просторові закономірності розвитку карсту, зсувів, ярів. <i>Практичні роботи:</i> Позначення на контурній карті основних форм поверхні.	ЕБСР ГВ	
18	06.11	Урок-практикум. Побудова профілю своєї місцевості.	1	<i>розуміє</i> зміст поняття «щит», «тектонічний прогин», «тектонічна плита», «фліш», «куеста», «морена»; <i>розрізняє</i> форми рельєфу за походженням; досліджує об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, використовуючи відповідну наукову термінологію;	<i>Дослідження:</i> Аналіз тектонічної та геологічної карт України; Виявлення різних за походження форм поверхні своєї місцевості. <i>Робота з інформацією:</i> Читання простих геологічних розрізів. Опис рельєфу за профілем поверхні території України.	ЕБСР ГВ	ГР1

				аналізує вплив тектонічних рухів, зледеніння та інших процесів на рельєф поверхні.			
19	11.11	Які таємниці приховують надра України?	1	знаходить і показує на картах відповідно до навчального завдання басейни і родовища корисних копалин: Донецький та Львівсько-Волинський кам'яновугільні басейни, Дніпровський буровугільний басейн, Західний, Східний, Південний нафтогазоносні райони, Криворізький залізрудний басейн, Кременчуцький залізрудний район, Придніпровський марганцеворудний басейн, Іршанське родовище титанових руд, Артемівське, Слов'янське родовища кам'яної солі, Заваллівське родовище графіту; досліджує об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, використовуючи відповідну наукову термінологію;	Дослідження: Аналіз тектонічної та геологічної карт України; Подібність тектонічної будови і закономірностей поширення корисних копалин Австралії й України. Практичні роботи: Позначення на контурній карті основних басейнів і родовищ корисних копалин. Порівняння геологічної будови і рельєфу Українського щита і Дніпровсько-Донецької западини;	ГВ	ГР2
20	13.11	Узагальнення та систематизація вивченого з теми «Рельєф, тектонічна та геологічна будова, мінеральні ресурси».	1		Діагностувальна тематична робота 2.	ЕБСР ГВ ЗБ	ГР3

Тема 2. Клімат і кліматичні ресурси

21	18.11	Які чинники впливають на клімат України?	1	<i>встановлює</i> на основі результатів дослідження причиново-наслідкові зв'язки між будовою і властивостями об'єктів дослідження; <i>бере активну</i> участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>формулює проблему</i>, доступну для дослідження, пояснює свій вибір; <i>презентує</i> приклади власного досвіду; <i>відбирає та інтегрує</i> інформацію географічного змісту, представлену в різних формах, пов'язуючи її з реальними об'єктами та явищами; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб особливості клімату, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>характеризує</i> особливості розподілу сонячної енергії, напрямки руху атмосферних фронтів, циклонів та антициклонів, річний розподіл кліматичних показників у межах України;	<i>Проектна діяльність:</i> Чинники, що впливають на клімат України.		ГР1
22	20.11	Які особливості клімату різних регіонів України?	1	<i>встановлює</i> на основі результатів дослідження причиново-наслідкові зв'язки між будовою і властивостями об'єктів дослідження; <i>презентує</i> приклади власного досвіду; використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про	<i>Дослідження:</i> Аналіз кліматичної карти України для визначення основних особливості клімату. <i>Робота у групі</i> для розв'язання проблем: Обговорення різноманітності клімату; порівняння кліматичних та гідрологічних карт.	ЕБСР	ГР2

				взаємозв'язки погоди та клімату з господарською діяльністю для розв'язання запропонованої життєвої проблеми; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб особливості клімату, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>визначає</i> за кліматичною картою особливості розподілу температури повітря та опадів; порівнює особливості зволоження в різних частинах України та кліматичні умови своєї місцевості з іншими регіонами; <i>аналізує</i> погодні особливості різних регіонів України за допомогою інтернет-ресурсів.	<i>Практичні роботи:</i> Побудова рози вітрів, кліматодіаграм за наведеними показниками. <i>Користування</i> вимірювальними приладами / моделями: Характеристика клімату свого регіону на основі карт, статистичних даних та метеорологічних приладів. <i>Розв'язування задач:</i> Характеристика місцевих кліматичних явищ: розрахунок середньої температури повітря, амплітуди температур за певний період часу, річної і середньорічної кількості опадів, коефіцієнта зволоження. Визначення абсолютної і відносної вологості повітря за заданими показниками.		
23	25.11	Які несприятливі погодні явища характерні для України?	1	<i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; генерує ідеї для розв'язання навчальної / життєвої проблеми, оцінює можливості реалізації їх; <i>встановлює</i> на основі результатів дослідження причиново-наслідкові зв'язки між будовою і властивостями об'єктів дослідження;	<i>Моделювання:</i> Аналіз місячних або сезонних змін в кліматичних умовах території місцевої громади. Будівництво злітно-посадкової смуги / планування полезахисних насаджень / проєктування сміттєпереробного заводу з урахуванням рози вітрів.	ЕБСР ПФГ	ГР2

				<i>формулює</i> проблему, доступну для дослідження, пояснює свій вибір; презентує приклади власного досвіду; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки погоди та клімату з господарською діяльністю для розв'язання запропонованої життєвої проблеми;			
24	27.11	Як життя і діяльність людини залежать від клімату?	1	<i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>формулює</i> проблему, доступну для дослідження, пояснює свій вибір; презентує приклади власного досвіду; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки погоди та клімату з господарською діяльністю для розв'язання запропонованої життєвої проблеми; <i>аналізує</i> погодні особливості різних регіонів України за допомогою інтернет-ресурсів. робить висновки про значення прогнозу погоди для життєдіяльності людей.	<i>Дослідження:</i> Про що говорить індекс якості повітря, визначений в реальному часі? Аналіз кліматичної карти України для визначення основних особливості клімату. <i>Моделювання:</i> Аналіз місячних або сезонних змін в кліматичних умовах території місцевої громади. Будівництво злітно-посадкової смуги / планування полезахисних насаджень / проєктування сміттєпереробного заводу з урахуванням рози вітрів. <i>Робота з інформацією:</i> Організація та проведення опитування людей старшого покоління щодо зміни клімату і кліматичної адаптації. Український гідрометеорологічний центр, Всесвітня служба погоди, Метео Фарм. Аналіз прогнозу погоди за допомогою онлайн застосунків.	ЕБСР ГВ ЗБ	

25	02.12	Що є причиною зміни клімату та які її наслідки в Україні?	1	<i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>генерує</i> ідеї для розв'язання навчальної / життєвої проблеми, оцінює можливості реалізації їх; <i>встановлює</i> на основі результатів дослідження причиново-наслідкові зв'язки між будовою і властивостями об'єктів дослідження; <i>презентує</i> приклади власного досвіду; використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки погоди та клімату з господарською діяльністю для розв'язання запропонованої життєвої проблеми; <i>відбирає</i> та інтегрує інформацію географічного змісту, представлену в різних формах, пов'язуючи її з реальними об'єктами та явищами; <i>робить</i> висновки про значення прогнозу погоди для життєдіяльності людей.	<i>Дослідження:</i> Парниковий ефект та його роль у розвитку овочівництва, квітникарства закритого ґрунту у своїй місцевості. <i>Проектна діяльність:</i> Чинники, що впливають на клімат України.	ЕБСР ГВ ЗБ	ГР1
26	04.12	Підсумкова робота за ГР1. Проводить дослідження з природи; ГР2. Здійснює пошук та опрацьовує інформацію;	1			ЕБСР ГВ ЗБ	ГР1 ГР2 ГР3

		ГРЗ. Усвідомлює закономірності природи.					
Тема 3. Води суходолу і водні ресурси							
27	09.12	Якою є річкова мережа України?	1	визначає мету і завдання відповідно до сформульованої проблеми дослідження; характеризує водні об'єкти України, шляхи раціонального використання водних ресурсів; порівнює гідрографічні особливості водних об'єктів; аналізує можливості використання водних ресурсів, усвідомлює необхідність охорони водних ресурсів України;	Дослідження: Особливості розподілу поверхневих вод. Обґрунтування водної ренти. Робота у групі для розв'язання проблем: Порівняння кліматичних та гідрологічних карт.	ЕБСР ГВ ЗБ	
28	11.12	Які чинники впливають на формування річкової мережі України?		формулює гіпотезу дослідження; використовує дослідницькі навички і знання про взаємозв'язки у природі для прогнозування змін водних об'єктів; враховує думки / погляди інших під час прийняття спільних рішень; обстоює власну думку, дискутує, наводить аргументи, підтверджує їх фактами, співпрацюючи в групі; рефлексує щодо особистісного розвитку за результатами групової роботи;	Моделювання: Взаємозв'язок між геологічною будовою, кліматом та гідрологічною мережею. Розв'язування задач: Визначення падіння та похилу річки, річного стоку та витрат води.	ЕБСР ГВ ЗБ	
29	16.12	До яких басейнів належать річки України? Урок-практикум.	1	Знаходить та показує на картах різного масштабу: річкові системи: Дніпра, Сіверського Донця, Південного Бугу, Дністра, Дунаю, Західного Бугу; описує	Обґрунтування економного споживання питної води у побуті. Практичні роботи: Класифікація та позначення поверхневих вод на		ГР2

		Характеризуємо водні об'єкти України.		природні особливості найбільших річок, характеризує ці річкові системи і порівнює їх з обраними річковими системами в Європі; характеризує водні об'єкти України, шляхи раціонального використання водних ресурсів; <i>порівнює</i> гідрографічні особливості водних об'єктів;	карті, з акцентом на свій регіон. Позначення на контурній карті назв найбільших річок України.		
30	18.12	На які ще водні об'єкти багата територія України?	1	<i>використовує</i> дослідницькі навички і знання про взаємозв'язки у природі для прогнозування змін водних об'єктів; <i>Знаходить</i> та показує на картах різного масштабу озера: Ялпуг, Сасик, Шацькі, Синевир лимани: Дніпровсько Бузький, Молочний, Дністровський; водосховища: Київське, Канівське, Кременчуцьке, Каховське, Дніпровське, Дніпродзержинське; Дністровське; Печенізьке; канали: Північнокримський, Дніпро – Донбас, Каховський; <i>характеризує</i> водні об'єкти України, шляхи раціонального використання водних ресурсів; <i>порівнює</i> гідрографічні особливості водних об'єктів; <i>аналізує</i> можливості використання водних ресурсів, усвідомлює необхідність охорони водних ресурсів України;	<i>Робота з інформацією:</i> Особливості поширення мінеральних вод на території України. <i>Дискусія</i> щодо раціонального використання водних ресурсів. Аналіз забезпеченості водними ресурсами окремих регіонів України.. Практичні роботи: Класифікація та позначення поверхневих вод на карті, з акцентом на свій регіон. Позначення на контурній карті назв найбільших озер, водосховищ, каналів України.		

Тема 4. Ґрунти

31	13.01	Які типи ґрунтів характерні для України?	1	<i>відбирає та інтегрує</i> самостійно / з допомогою вчителя чи інших осіб інформацію природничого змісту, представлену в різних формах; <i>обґрунтовує</i> вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення взаємозв'язків у природі; <i>характеризує</i> ґрунтові ресурси України; <i>аналізує</i> карту ґрунтів України; <i>робить висновки</i> щодо закономірностей поширення ґрунтів на рівнинній частині України та в горах;	<i>Робота з інформацією:</i> Ознайомлення з Національною доповіддю про стан ґрунтів України.		
32	15.01	Урок-практикум. Порівняння різних типів ґрунтів України.	1	<i>оцінює</i> самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб можливість використання результатів дослідження для розв'язання навчальної / життєвої проблеми; <i>характеризує</i> ґрунтові ресурси України; <i>аналізує</i> карту ґрунтів України; <i>робить висновки</i> щодо закономірностей поширення ґрунтів на рівнинній частині України та в горах;	<i>Практичні роботи:</i> Порівняння різних типів ґрунтів України на основі аналізу ґрунтових карт.		ГР2
33	20.01	Які чинники впливають на зміну ґрунтів України?	1	<i>використовує</i> дослідницькі навички і базові знання про взаємозв'язки у природі для прогнозування змін природних об'єктів, явищ і процесів;	Дослідження: Причини зсувів ґрунтів. Вплив людини на родючість ґрунтів своєї місцевості. <i>Моделювання:</i>		

				<i>обґрунтовує</i> вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення взаємозв'язків у природі; <i>оцінює</i> заходи з підвищення родючості та охорони ґрунтів; <i>дотримується</i> отримується правил поведінки у природі для збереження здоров'я і довкілля.	Рекультивация порушених земель.		
34	22.01	Урок-практикум. Польові спостереження за ґрунтами рідного краю.	1	<i>прогнозує</i> самостійно результати кожного етапу дослідження відповідно до умов його виконання; <i>оцінює</i> самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб можливість використання результатів дослідження для розв'язання навчальної / життєвої проблеми; <i>використовує</i> дослідницькі навички і базові знання про взаємозв'язки у природі для прогнозування змін природних об'єктів, явищ і процесів; <i>обґрунтовує</i> вплив діяльності людини / власної діяльності на збереження / порушення взаємозв'язків у природі; <i>оцінює</i> заходи з підвищення родючості та охорони ґрунтів; <i>дотримується</i> отримується правил поведінки у природі для збереження здоров'я і довкілля.	<i>Проектна діяльність:</i> Аналіз збереження ґрунтів та охорона їх родючості. <i>Екскурсії:</i> Польові спостереження за ґрунтами своєї місцевості та опис способів покращення їх якості.		ГР1
35	27.01	Узагальнення та систематизація вивченого з теми «Ґрунти».	1		Діагностувальна тематична робота 3		ГР3

Тема 5. Рослинність і тваринний світ України						
36	29.01	Які особливості рослинного світу України?	1	<i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>розв'язує</i> самостійно / в групі навчальні /життєві проблеми, використовуючи здобуті знання і набутий досвід; <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>характеризує</i> основні типи рослинного покриву України, луків, степів, боліт, водойм; <i>спостерігає</i> за змінами рослинності своєї місцевості; <i>аналізує</i> карти рослинності України, вплив господарської діяльності людини на рослинний покрив; <i>робить висновки</i> щодо закономірностей поширення основних типів рослинності в Україні;	<i>Дослідження:</i> Значення рослин у житті людини. Географічні назви, що пов'язані з рослинним світом у вашій області. <i>Практичні роботи:</i> Визначення рослинних угруповань.	ГР2
37	03.02	Які особливості тваринного світу України?	1	<i>розв'язує</i> самостійно / в групі навчальні /життєві проблеми, використовуючи здобуті знання і набутий досвід; <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>характеризує</i> фауністичний склад лісів, луків, степів, боліт, водойм;; <i>аналізує</i> тваринного світу України,;	<i>Дослідження:</i> Географічні назви, що пов'язані з тваринним світом у вашій області.	ГР2

				робить висновки щодо закономірностей поширення основних видів тварин в Україні;			
38	05.02	Чому природа України потребує охорони?	1	формулює проблему, доступну для дослідження, пояснює свій вибір; створює самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; генерує ідеї для розв'язання навчальної проблеми, оцінює можливості її реалізації; розв'язує самостійно / в групі навчальні /життєві проблеми, використовуючи здобуті знання і набутий досвід; бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; презентує приклади власного досвіду; розпізнає рослини і тварини, що занесені до Червоної книги України; перераховує форми охорони природи, вказує на карті національні парки та наводить приклади об'єктів природнозаповідного фонду України; усвідомлює необхідність збереження та відновлення рослинності та необхідність ініціативи створення розгалуженої системи природозаповідних територій.	Робота з інформацією: Як і де охороняють рослини і тварини? Робота у групі для розв'язання проблем: Дотримання правил охорони та використання територій. Проектна діяльність: Наслідки неконтрольованого вирубування лісів людиною. Підготовка листівок/буклетів про збереження ранньоквітучих весняних квітів..		ГР2

39	10.02	Екскурсія до місцевого парку (лісу) з метою ознайомлення з біорізноманіттям.	1	<i>формулює</i> проблему, доступну для дослідження, пояснює свій вибір; <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>генерує</i> ідеї для розв'язання навчальної проблеми, оцінює можливості її реалізації; <i>розв'язує</i> самостійно / в групі навчальні /життєві проблеми, використовуючи здобуті знання і набутий досвід; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>враховує</i> думки / погляди інших під час прийняття спільних рішень; <i>презентує</i> приклади власного досвіду; <i>спостерігає</i> за змінами рослинності своєї місцевості; усвідомлює необхідність збереження та відновлення рослинності та необхідність ініціативи створення розгалуженої системи природозаповідних територій.	<i>Проектна діяльність:</i> Підготовка листівок/буклетів про збереження ранньоквітучих весняних квітів. <i>Екскурсії:</i> До місцевого парку, лісу тощо з метоюознайомлення з їх біорізноманіттям		ГР1
40	12.02	Узагальнення та систематизація вивченого з теми «Рослинність і тваринний світ».	1		Діагностувальна тематична робота №4		ГР3

Тема 6. Природні комплекси (ландшафти)

41	17.02	Як змінюються природні комплекси в Україні?	1	<i>генерує</i> ідеї для розв'язання навчальної /життєвої проблеми, оцінює можливості реалізації їх; <i>встановлює</i> на основі результатів дослідження причиново-наслідкові зв'язки між будовою і властивостями об'єктів дослідження; <i>формулює</i> проблему, доступну для дослідження, пояснює свій вибір; <i>аналізує</i> співвідношення природних та антропогенних ландшафтів у своїй місцевості; <i>прогнозує</i> наслідки впливу господарської діяльності людини на природні особливості ландшафтів;	<i>Робота з інформацією:</i> Мій населений пункт та стан навколишнього природного середовища. <i>Робота у групі для розв'язання проблем:</i> Виявлення природних комплексів у світі, що мають схожість із аналогічними в Україні.		
42	19.02	Чому виділяють зони мішаних лісів і широколистих лісів?	1	<i>знаходить і показує</i> на картах різних масштабів природні зони; <i>характеризує</i> рівнинні лісові ландшафти, <i>прогнозує</i> наслідки впливу господарської діяльності людини на природні особливості ландшафтів; <i>характеризує</i> природне середовище регіону та визначає його основні ознаки за тематичними картами.	<i>Робота у групі для розв'язання проблем.:</i> Необхідність охорони природних комплексів. <i>Проектна діяльність:</i> Розвиток лісопаркової зони. Зелені терикони.		
43	24.02	У чому своєрідність лісостепу?	1	<i>генерує</i> ідеї для розв'язання навчальної /життєвої проблеми, оцінює можливості реалізації їх; <i>встановлює</i> на основі результатів дослідження причиново-наслідкові	<i>Робота з інформацією:</i> Мій населений пункт та стан навколишнього природного середовища. <i>Робота у групі для розв'язання</i>		ГР1

				зв'язки між будовою і властивостями об'єктів дослідження; <i>характеризує</i> рівнинні лісостепові, ландшафти, <i>аналізує</i> співвідношення природних та антропогенних ландшафтів у своїй місцевості; <i>прогнозує</i> наслідки впливу господарської діяльності людини на природні особливості ландшафтів; <i>характеризує</i> природне середовище регіону та визначає його основні ознаки за тематичними картами.	<i>проблем:</i> Опис (за різними джерелами інформації/на основі проведених польових спостережень учнями) природного комплексу найближчої місцевості. Необхідність охорони природних комплексів. <i>Практичні роботи:</i> Характеристика основних природних комплексів. Співвідношення природних та антропогенних комплексів у своїй місцевості.		
44	26.02	Як змінювалися степи України?	1	<i>встановлює</i> на основі результатів дослідження причинно-наслідкові зв'язки між будовою і властивостями об'єктів дослідження; <i>характеризує</i> рівнинні степові та ландшафти, <i>прогнозує</i> наслідки впливу господарської діяльності людини на природні особливості ландшафтів; <i>характеризує</i> природне середовище регіону та визначає його основні ознаки за тематичними картами.	<i>Робота у групі для розв'язання проблем:</i> Необхідність охорони природних комплексів. <i>Проектна діяльність:</i> Розвиток лісопаркової зони. Зелені терикони.		
45	03.03	Гірська країна: природні особливості Карпат.	1	<i>встановлює</i> на основі результатів дослідження причинно-наслідкові зв'язки між будовою і властивостями об'єктів дослідження; <i>знаходить і показує</i> на картах різних	<i>Дослідження:</i> Землі рекреаційного призначення. <i>Робота у групі для розв'язання проблем:</i> Необхідність охорони природних		

				масштабів гірські країни; <i>характеризує</i> гірські ландшафти,; <i>прогнозує</i> наслідки впливу господарської діяльності людини на природні особливості ландшафтів; <i>характеризує</i> природне середовище регіону та визначає його основні ознаки за тематичними картами.	комплексів.		
46	05.03	Гірська країна: особливості Кримських гір.	1	<i>встановлює</i> на основі результатів дослідження причиново-наслідкові зв'язки між будовою і властивостями об'єктів дослідження; <i>знаходить і показує</i> на картах різних масштабів гірські країни; <i>характеризує</i> гірські ландшафти,; <i>прогнозує</i> наслідки впливу господарської діяльності людини на природні особливості ландшафтів; <i>характеризує</i> природне середовище регіону та визначає його основні ознаки за тематичними картами	<i>Дослідження:</i> Землі рекреаційного призначення. <i>Робота у групі для розв'язання проблем:</i> Необхідність охорони природних комплексів.		
47	10.03	Які особливості природи Чорного й Азовського морів.	1	<i>генерує</i> ідеї для розв'язання навчальної /життєвої проблеми, оцінює можливості реалізації їх; <i>формулює</i> проблему, доступну для дослідження, пояснює свій вибір; <i>знаходить і показує</i> на картах різних масштабів Чорне море, Азовське море; <i>характеризує</i> природні комплекси морів;	<i>Дослідження:</i> Землі рекреаційного призначення. Сірководневий горизонт у Чорному морі. Чи безпечно пірнати? <i>Робота з інформацією:</i> Небезпечні та отруйні мешканці Чорного моря.		ГР2

50	19.03	Які особливості природних умов України?	1	<i>характеризує</i> властивості об'єктів дослідження, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>аналізує</i> природні умови у різних регіонах України, аспекти раціонального природокористування, вплив екологічної ситуації на здоров'я населення.	<i>Робота в групі</i> для розв'язання проблем: Запровадження ефективного природокористування в громаді. <i>Розв'язування задач:</i> Раціональне природокористування. <i>Проектна діяльність:</i> Досвід компостування органічних відходів у домогосподарствах, шкільних їдальнях.		
51	31.03	Як природні умови впливають на життя і господарську діяльність людини?	1	<i>формулює</i> гіпотезу дослідження самостійно / з допомогою вчителя чи інших осіб; <i>визначає і пояснює</i> з допомогою вчителя чи інших осіб необхідні етапи дослідження, враховуючи умови його виконання; <i>фіксує</i> результати дослідження у самостійно визначений спосіб; <i>формулює</i> самостійно висновки відповідно до мети дослідження; <i>презентує</i> результати дослідження у самостійно обраний спосіб; <i>обґрунтовує</i> значущість набутих дослідницьких навичок для пізнання природи; <i>використовує</i> уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для	<i>Дослідження:</i> Вплив природних умов на сучасне розселення населення. Земельна ділянка на схилі: проблеми і переваги господарського використання. Зміна рельєфу своєї місцевості під впливом діяльності людини. <i>Робота з інформацією:</i> Життя та господарська діяльність в умовах високої сейсмічності. Вплив рельєфу на прокладання транспортних шляхів у своєму районі.		

				розв'язання запропонованої життєвої проблеми;			
Тема 2. Природні ресурси як чинник суспільного розвитку							
52	02.04	Яке значення має територія держави та земельні ресурси?	1	<i>використовує</i> карту як джерело інформації; <i>використовує</i> уявлення про взаємозв'язки географічних об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої навчальної/ життєвої проблеми; <i>досліджує</i> географічні об'єкти та явища самостійно / в групі за складеним планом; <i>установлює</i> причиново-наслідкові зв'язки між явищами і процесами та їх наслідками; <i>розрізняє</i> найважливіші ознаки підзолистих, сірих лісових, каштанових ґрунтів та чорноземів, вказує їх розташування на карті та оцінює сільськогосподарську придатність; <i>презентує</i> в будь-якій формі природні переваги свого регіону; <i>визначає</i> вплив родючості ґрунтів на сільськогосподарську діяльність;	<i>Дослідження:</i> Вплив природних умов на розвиток сільського господарства на основі тематичні карти. <i>Робота у групі</i> для розв'язання проблем: Характеристика основних типів ґрунтів та можливість їх сільськогосподарського використання.		
53	07.04	Як використовують кліматичні ресурси?	1	<i>використовує</i> карту як джерело інформації; <i>використовує</i> уявлення про взаємозв'язки географічних об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої навчальної/ життєвої проблеми; <i>досліджує</i> географічні об'єкти та явища	<i>Проектна діяльність:</i> Парниковий ефект. Зміна клімату в дії. Упровадження екологічних ініціатив у закладі загальної середньої освіти. Відзначення Дня довкілля,		ГР2

				самостійно / в групі за складеним планом; <i>установлює</i> причиново-наслідкові зв'язки між явищами і процесами та їх наслідками; визначає самостійно / в групі протиріччя в пізнавальній ситуації; <i>проектуює</i> власну діяльність на основі спостережень географічного середовища; <i>презентує</i> в будь-якій формі природні переваги свого регіону; <i>оцінює</i> можливість використання кліматичних ресурсів у різних сферах господарської діяльності в Україні та у побуті;			
54	09.04	Яку роль у розвитку країни відіграють мінеральні ресурси?	1	<i>використовує</i> карту як джерело інформації; <i>використовує</i> уявлення про взаємозв'язки географічних об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої навчальної/ життєвої проблеми; <i>досліджує</i> географічні об'єкти та явища самостійно / в групі за складеним планом; <i>визначає</i> самостійно / в групі протиріччя в пізнавальній ситуації; <i>проектуює</i> власну діяльність на основі спостережень географічного середовища; <i>презентує</i> в будь-якій формі природні переваги свого регіону;	<i>Дослідження:</i> Чому ми купуємо мінеральні ресурси в інших країнах? <i>Робота з інформацією:</i> Видобування мінеральних ресурсів: шахта, кар'єр чи свердловина? <i>Робота у групі для розв'язання проблем:</i> Як впливатиме зростання цін на паливні мінеральні ресурси на обсяги їх видобування в Україні. <i>Проектна діяльність:</i> Визначення ресурсозабезпеченості.		

				аналізує природно-ресурсний потенціал у різних регіонах України;			
55	14.04	Як сировинний і паливно-енергетичний чинники впливають на розміщення виробництва?	1	використовує карту як джерело інформації; використовує уявлення про взаємозв'язки географічних об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої навчальної/ життєвої проблеми; досліджує географічні об'єкти та явища самостійно / в групі за складеним планом; установлює причиново-наслідкові зв'язки між явищами і процесами та їх наслідками; аналізує природно-ресурсний потенціал у різних регіонах України;	Робота з інформацією: Відновлювані джерела енергії. Енергія з викопного палива: порівняння вугілля, нафти, природного газу. Дослідження: Будова сонячної електростанції.		ГР1
56	16.04	Яка роль водних ресурсів України у господарській діяльності людини?	1	використовує карту як джерело інформації; використовує уявлення про взаємозв'язки географічних об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої навчальної/ життєвої проблеми; досліджує географічні об'єкти та явища самостійно / в групі за складеним планом; установлює причиново-наслідкові зв'язки між явищами і процесами та їх наслідками; аналізує природно-ресурсний потенціал у різних регіонах України;	Дослідження: Вплив природних умов на розвиток сільського господарства на основі тематичні карти. Проектна діяльність: Відзначення Всесвітнього дня водних ресурсів.		

57	21.04	Чому ліси є унікальним ресурсом?	1	<i>використовує</i> карту як джерело інформації; <i>оцінює</i> роль рослинних і тваринних ресурсів у господарській діяльності, можливості використання в різних регіонах України; <i>усвідомлює</i> наслідки впливу людської діяльності на тваринний світ України та своєї місцевості та необхідність збереження та відновлення рослинності; <i>усвідомлює</i> наслідки впливу людської діяльності на тваринний світ України та своєї місцевості; <i>оцінює</i> переваги створення національної екологічної мережі.	<i>Екскурсії:</i> До національного (місцевого) природного парку.		
58	23.04	Як ресурси Світового океану можна використати для розвитку України?	1	<i>використовує</i> карту як джерело інформації; <i>усвідомлює</i> наслідки впливу людської діяльності на тваринний світ України <i>аналізує</i> природно-ресурсний потенціал у різних регіонах України; <i>оцінює</i> переваги створення національної екологічної мережі.	<i>Розв'язування задач:</i> Визначення ресурсозабезпеченості.		
59	28.04	Яке значення рекреаційних ресурсів?	1	<i>використовує</i> карту як джерело інформації; <i>використовує</i> уявлення про взаємозв'язки географічних об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої навчальної/ життєвої проблеми; <i>показує</i> взаємозв'язок між елементами	<i>Проектна діяльність:</i> Упровадження екологічних ініціатив у закладі загальної середньої освіти.		

				географічного середовища на основі проведених спостережень у вибраному місці; <i>проектує</i> власну діяльність на основі спостережень географічного середовища; <i>презентує</i> в будь-якій формі природні переваги свого регіону; <i>оцінює</i> переваги створення національної екологічної мережі.			
60	30.04	Узагальнення та систематизація вивченого з теми «Природні умови. Природні ресурси як чинник суспільного розвитку».	1		Діагностична тематична робота №6		ГР3
РОЗДІЛ IV. ПРОСТІР - ТЕРИТОРІЯ - ДЕРЖАВА							
Тема 1. Українська держава							
61	05.05	Яка роль кордонів для безпеки держави?	1	<i>характеризує</i> властивості об'єктів дослідження, використовуючи відповідну географічну термінологію; <i>вказує</i> крайні точки України і пояснює наслідки широтного розташування площі країни; <i>показує</i> на карті кордони (включаючи морські); наводить приклади та показує на карті суходільні і морські кордони, крайні точки України, країни-сусіди України; географічні центри України; географічний центр Європи в Україні;	<i>Робота у групі для розв'язання проблем:</i> Роль кордонів для безпеки держави. <i>Практичні роботи:</i> Позначення на контурній карті кордонів України Позначення на контурній карті ділянки делімітації та демаркації державного кордону України за роки Незалежності.		ГР1

64	14.05	Яка різниця між поняттями «держава», «країна», «залежна територія»?	1	<i>бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої навчальної проблеми; характеризує властивості об'єктів дослідження, використовуючи відповідну наукову термінологію; пояснює відмінність між поняттями «країна», «держава», «залежна територія»;</i>	<i>Дослідження:</i> Чи може будь-яка країна вважатися державою і навпаки?		
65	19.05	За якими ознаками класифікують країни?	1	<i>використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої навчальної проблеми; характеризує властивості об'єктів дослідження, використовуючи відповідну наукову термінологію;</i>	<i>Робота з інформацією:</i> Джерела знань про регіони та країни світу.		
66	21.05	Яке місце України на політичній карті світу?	1	<i>бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої навчальної проблеми; характеризує властивості об'єктів дослідження, використовуючи відповідну наукову термінологію;</i>	<i>Дослідження:</i> Порівняльна оцінка географічного положення України з країнами світу (2 - 3 на вибір). <i>Робота з інформацією:</i> Діяльність Українського інституту національної пам'яті. <i>Робота у групі для розв'язання проблем:</i> Українська громада в країнах світу.		

				оцінює вплив географічного положення країни на її соціально – економічний розвиток; оцінює географічне положення окремих держав та України.	Практичні роботи: Порівняльна оцінка географічного розміщення України з іншими країнами світу.		
67	26.05	Узагальнення та систематизація вивченого з теми «Українська держава. Політична карта світу».	1				
68	28.05	Підсумкова робота за ГР1. Проводить дослідження з природи; ГР2. Здійснює пошук та опрацьовує інформацію; ГР3. Усвідомлює закономірності природи	1				
69	02.06	Узагальнююче повторення з курсу «Географія 8 клас»	1				
70	04.06	Узагальнююче повторення з курсу «Географія 8 клас»					

III. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Курс географії у 8 класі має чітку практичну спрямованість, що реалізується під час проведення досліджень, виконання практичних робіт і вправ, створення моделей, розв'язання ситуативних, проблемних, аналітичних завдань, роботу з навчальною й науково-популярною літературою, цифровими ресурсами тощо. Такий підхід сприяє розвитку наскрізних умінь: критично і системно мислити, висловлювати та логічно обґрунтовувати власну думку, творчо діяти, виявляти ініціативу, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми самостійно та у співпраці з іншими.

На початку кожного уроку актуалізується увага на термінах і поняттях, які будуть розглядатися на ньому і вже знайомі учням / ученицям. При цьому оголошується проблемне питання або ж навіть пропонується учням і ученицям висунути власну наукову гіпотезу аби пояснити природничі процеси і явища на материках і океанах. Таким чином забезпечується реалізація діяльного підходу на уроках.

Для наочного відображення об'єктів, перебігу географічних процесів і явищ використовуватимуться відеофрагменти, відео-візуалізації, інформаційні плакати, мультимедійні презентації тощо.

Навчальна програма пропонує організацію і проведення проєктної діяльності. Проєкти передбачають самостійну / під керівництвом учителя дослідницьку діяльність учнівства. При виборі теми для проєкту враховуватимуться інтереси учнівства, вибрана конкретну проблема, яка знайома учням й ученицям або має регіональний характер, спонукає учнівство до пошуку та використання додаткової літератури. Проєкт може бути представлений у формі презентації, ілюстрації, фотографій, відеоматеріалів, альбомів, інсценування тощо. Проєкт учні та учениці можуть виконати індивідуально, у парах і групах.

Для оцінки рівня результатів навчання учнівства після теми /розділу будуть проведені діагностувальні роботи, які можуть відрізнятися за змістом та цілями.

Для учнів 8 класів діагностувальна робота допомагає виявити динаміку формування навчальних дій, таких як пізнавальні, регулятивні, комунікативні та особистісні.

Діагностувальні роботи допомагають визначити рівень сформованості різних груп очікуваних результатів навчання: володіння навичками пізнавальної, дослідницької та проєктної діяльності; готовність до самостійної діяльності, володіння навичками отримання необхідної інформації з карт, уміння орієнтуватися в різних джерелах інформації, критично оцінювати та інтерпретувати інформацію, одержувану з різних джерел та представляти її в інших видах; встановлення взаємозв'язків і закономірностей природи; розв'язання проблем природничого змісту.

Діагностувальні роботи також дають можливість визначити індивідуальну траєкторію розвитку учнівства. Діагностувальні роботи можуть бути використані як інструменти для диференційованого навчання та оптимізації освітнього процесу.

IV. ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Совенко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.), «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 11.04.2022 № 324)
<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Prirod.osv.galuz/Heohrafiya/Heohrafiya.6-9-kl.Zapototskyy.ta.in.06.05.2022.pdf>
2. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 Київ
<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>

3. Наказ Міністерства освіти і науки України м. Київ від 09 серпня 2024 р. № 1120 «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти».
<https://mon.gov.ua/npa/pro-vnesennia-zmin-do-typovoi-osvitnoi-prohramy-dlia-5-9-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity>
4. Наказ Міністерства освіти і науки України м. Київ від 02 серпня 2024 р. № 1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання»
<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>
5. Наказ Міністерства освіти і науки України м. Київ від 20 серпня 2025 р. №1163 «Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей на 2025-2030 роки»
<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluziei-ta-dorozhnoi-karty-realizatsii-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluziei-na-2025-2030-roky>